

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
Кузняк Наталії Богданівни**

на дисертаційну роботу **Поліщука Віталія Сергійовича**
на тему «**Удосконалення та патогенетичне обґрунтування комплексного
методу лікування при дентальній імплантації у хворих з хронічними
захворюваннями гепатобіліарної системи (експериментально-клінічне
дослідження)**», подану до захисту до спеціалізованої вченої ради ДФ 05.600.162
при Вінницькому національному медичному університет ім. М.І. Пирогова
з правом прийняття для розгляду та проведення разового захисту дисертації
на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

1. Ступінь актуальності обраної теми. За останні десятиліття метод внутрішньокісткової дентальної імплантації зайняв провідне місце у відновленні адентії, забезпечуючи високі показники функціональної та естетичної реабілітації пацієнтів при відсутності значних побічних ефектів у загальносоматично здорових осіб. Водночас огляди літератури вказують, що успішність остеоінтеграції значною мірою залежить від стану кісткової тканини та системних факторів, які можуть суттєво погіршувати перебіг цього процесу, що важливо для пацієнтів із соматичною патологією.

Особливу увагу привертають хронічні захворювання печінки та жовчовивідних шляхів, які супроводжуються системними метаболічними порушеннями та негативно впливають на остеогенез. Проблема дентальної імплантації в умовах супутньої патології гепатобіліарної системи залишається однією з найактуальніших у сучасній стоматологічній науці та клінічній практиці, оскільки саме ця група пацієнтів потребує індивідуалізованого підходу до лікування.

Сучасні дослідження свідчать, що патологія гепатобіліарної системи знижує стабільність імплантатів та ускладнює остеоінтеграцію через порушення мікроциркуляції, синтезу колагену, активності остеобластів та ремоделювання кісткової тканини. Це підкреслює необхідність розробки нових схем імплантації з урахуванням соматичного статусу пацієнтів.

Загальновідомо, що якість остеointegraційних процесів є ключовим чинником довгострокового функціонального результату імплантації. Системні захворювання, запальні процеси та метаболічні порушення можуть змінювати клітинну активність і перебіг тканинного ремоделювання, що призводить до остеопенії та підвищує ризик ускладнень. Врахування цих факторів, зокрема хронічних гепатобіліарних патологій, є критично важливим для підвищення ефективності стоматологічної реабілітації, проте ця проблема досі недостатньо висвітлена у сучасних наукових публікаціях.

Отже, обґрунтування та оптимізація нових схем дентальної імплантації в умовах остеопенії кісток на тлі патології гепатобіліарної системи відповідає критеріям актуальності наукового пошуку, має практичне значення для підвищення якості стоматологічної допомоги та зниження рівня ускладнень.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота Поліщука Віталія Сергійовича виконана на високому науково-методичному рівні та присвячена вирішенню актуального завдання сучасної стоматології - підвищенню ефективності комплексного лікування пацієнтів при дентальній імплантації на тлі порушень функції гепатобіліарної системи шляхом застосування гепатопротекторів та остеопротекторів у складі медикаментозного супроводу з метою зменшення кількості ускладнень. Робота характеризується чітко визначеною метою, логічною структурою, достатнім обсягом експериментального і клінічного матеріалу та використанням сучасних методів дослідження. Науковий рівень підтверджується ґрунтовним аналізом вітчизняних і закордонних джерел, критичним осмисленням дискусійних аспектів та формуванням власних підходів. Експериментальні результати стали основою для клінічних досліджень та розробки патогенетично обґрунтованого комплексу лікувально-профілактичних заходів. Основні положення дисертації знайшли відображення у публікаціях здобувача, які виконані на належному науковому рівні та засвідчують його сформованість як самостійного дослідника. Дисертація і наукові публікації відповідають сучасним вимогам медичної науки та підтверджують високий рівень наукової підготовки здобувача.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертаційна робота вирізняється науковою новизною - поглиблення сучасних уявлень про патогенетичні механізми порушення остеointegraції дентальних імплантатів у пацієнтів із патологією гепатобіліарної системи. Автор уперше здійснив комплексне експериментально-клінічне дослідження, спрямоване на оцінку впливу системної патології на процеси остеогенезу та остеointegraції. На підставі отриманих результатів патогенетично обґрунтував доцільність медикаментозної корекції, спрямованої на нормалізацію метаболізму та стимуляцію регенерації кісткової тканини. Важливим є розробка та клінічне підтвердження комплексного підходу до лікування, що передбачає фармакологічний супровід імплантації з метою покращення остеointegraції та зниження частоти ускладнень.

Основні положення дисертації знайшли відображення у 16 наукових публікаціях здобувача, які повною мірою висвітлюють методичні аспекти, результати та їх узагальнення.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова обґрунтованість результатів дисертації забезпечується чітко сформульованою метою та завданнями, використанням сучасних методів експериментального, клінічного й лабораторного дослідження, а також достатнім обсягом фактичного матеріалу. Методологія побудована відповідно до принципів доказової медицини, із застосуванням комплексу експериментальних, клінічних, рентгенологічних, біохімічних та статистичних методів, що дозволило всебічно оцінити перебіг остеогенезу та остеointegraції у пацієнтів із патологією гепатобіліарної системи.

Експериментальна частина виконана на високому рівні, її результати підтверджені клінічними спостереженнями, що підвищує достовірність даних.

Статистична обробка проведена із застосуванням сучасних методів біостатистики, що забезпечило об'єктивність висновків.

Висновки дисертації логічно випливають із результатів, відповідають

поставленим завданням і мають як наукове, так і практичне значення.

Практичні рекомендації є чіткими, обґрунтованими та придатними для використання у клінічній стоматологічній практиці.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що здобувач на високому науковому рівні виконав поставлене завдання.

Робота відзначається чіткою логікою побудови, послідовністю викладу матеріалу та обґрунтованим застосуванням методів дослідження. У процесі виконання дисертації автор продемонстрував належне володіння сучасною методологією, здатність формулювати наукову проблему, визначати мету й завдання та обирати адекватні методи їх реалізації.

Використання комплексу експериментальних, клінічних, лабораторних, інструментальних і статистичних методів забезпечило отримання достовірних результатів та їх об'єктивну інтерпретацію.

Заслуговує уваги коректне застосування статистичного аналізу, що підтверджує наукову обґрунтованість даних. Робота демонструє системний підхід до аналізу проблеми, критичне осмислення джерел, узагальнення результатів та формування власних висновків, що свідчить про високий рівень підготовки здобувача як самостійного дослідника.

6. Теоретичне і практичне значення отриманих результатів дослідження. Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні сучасних уявлень про остеоінтеграцію дентальних імплантатів за умов патології гепатобіліарної системи, уточненні окремих патогенетичних механізмів та розширенні наукових підходів до їх дослідження. Отримані результати доповнюють наявні дані й сприяють розвитку відповідного напрямку медичної науки.

У роботі систематизовано та узагальнено сучасні наукові дані, проведено їх критичний аналіз та запропоновано нові підходи до розуміння досліджуваних процесів. Їх результати дозволяють уточнити окремі теоретичні положення, що має важливе значення для подальших наукових розробок у цій галузі.

Практичне значення роботи визначається можливістю використання результатів у клінічній практиці: запропоновані підходи до діагностики, оцінки стану пацієнтів та оптимізації лікувально-профілактичних заходів можуть бути впроваджені у діяльність закладів охорони здоров'я, що підвищує ефективність лікування та якість надання медичної допомоги.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому. Структура дисертаційної роботи відповідає усталеним вимогам до наукових досліджень: анотація, вступ, огляд літератури, опис матеріалів і методів, розділи з результатами власних досліджень, їх аналіз та узагальнення, висновки, практичні рекомендації, список джерел, додатки. Робота побудована у логічній та послідовній формі, що сприяє повному й системному розумінню викладеного змісту. Обсяг роботи становить 253 сторінки друкованого тексту, вона ілюстрована 27 рисунками та містить 32 таблиці.

Анотація написана державною та англійською мовами; містить узагальнений короткий виклад основного змісту дисертаційного дослідження, стисло представлено основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення. Наприкінці анотації наведено ключові слова, список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та які додатково відображають наукові результати дисертації.

Вступ містить усі необхідні структурні елементи: висвітлено зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями в галузі знань охорони здоров'я шляхом критичного аналізу з визначенням суті наукового завдання, зв'язок роботи з науковою темою, сформульовано його мету, для досягнення якої визначено конкретні завдання, предмет та об'єкт дослідження. Подані використані наукові методи дослідження, підкреслено нові положення, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробацію матеріалів дисертації, структуру та її обсяг

Розділ 1. Огляд літератури. Перший розділ дисертації містить детальний огляд сучасних наукових джерел, що стосуються проблеми хірургічного етапу зубної імплантації. Автор узагальнив результати досліджень, проведених в Україні та за кордоном, висвітлив актуальний стан проблеми, визначив ключові дискусійні положення та перспективні напрями наукових пошуків. Представлений огляд літератури демонструє глибоку обізнаність здобувача з сучасними публікаціями та слугує підґрунтям для власного дослідження.

Розділ 2. Матеріали та методи дослідження. У другому розділі дисертації подано характеристику матеріалів та методів експериментального і клінічного дослідження. Висвітлено склад учасників, критерії включення та виключення, а також методики збору й аналізу даних. Автор аргументує застосування комплексу експериментальних, клінічних, електрофізіологічних, рентгенологічних, біохімічних та інструментальних методів, що забезпечує наукову достовірність результатів. Детально описано схеми медикаментозного супроводу, які використовувалися в експерименті та клініці, а також принципи статистичної обробки даних, що підтверджують надійність дослідження.

Розділ 3. Експериментальне дослідження стабільності мікроімплантів верхньої щелепи за хронічного токсичного гепатиту і на тлі фармакокорекції. У третьому розділі дисертації наведено результати експериментальних досліджень, що охоплюють ключові аспекти проблеми: визначення параметрів гострої токсичності препарату «Остеогенон» у інтактних щурів, встановлення середньої ефективної дози (ED_{50}) препарату при хронічному токсичному гепатиті, оцінку швидкості капілярного кровотоку навколо лунки зуба за умов патології та фармакокорекції, аналіз мінеральної щільності щелепних кісток лицевого скелета, а також дослідження біохімічних маркерів функціонування гепатобіліарної системи й метаболізму кісткової тканини у щурів з мікроімплантами верхньої щелепи. Автор послідовно аналізує отримані дані, використовуючи таблиці та графічні матеріали для їх наочного представлення. Результати виявили закономірності та взаємозв'язки, що мають важливе значення для розуміння механізмів osteointegraції зубних імплантатів

Розділ 4. Клінічні дослідження взаємозв'язку гепатобіліарної системи та остеointegraції дентальних імплантатів. розділ дисертації присвячено аналізу впливу патології гепатобіліарної системи на процеси загоєння ділянки зубної імплантації. Автор наводить результати дослідження стабільності дентальних імплантатів, оцінює мікроциркуляцію тканин за допомогою оптико-електронного комплексу та визначає мінеральну щільність ділянки імплантації у пацієнтів із супутньою патологією. Описано ускладнення, що виникають при імплантації у хворих із частковою адентією, з розкриттям патогенетичних механізмів їх розвитку. Отримані дані систематизовано й інтерпретовано, проведено критичну оцінку взаємозв'язку між функціонуванням гепатобіліарної системи та остеointegraцією імплантатів. Автор підкреслює наукову новизну дослідження та визначає його значення у сучасному науковому контексті.

Розділ 5. Біохімічні показники у пацієнтів при дентальній імплантації на тлі патології гепатобіліарної системи. У п'ятому розділі дисертації здійснено сучасну оцінку біохімічних показників ротової рідини у пацієнтів із патологією гепатобіліарної системи під час встановлення дентальних імплантатів та у процесі медичного супроводу. Виявлено достовірні відмінності між групами дослідження та переконливо показано позитивний вплив запропонованого медикаментозного супроводу на остеointegraцію імплантатів і стан біохімічних показників ротової рідини. Додатково проведено аналіз біохімічних показників крові у динаміці спостереження, що дозволило встановити їх залежність від процесів остеointegraції та гепатобіліарної патології. Розділ завершується описом клінічних випадків, які підтверджують ефективність запропонованого медикаментозного супроводу.

В Аналізі та узагальненні результатів дослідження сформульовано основні положення, що випливають із отриманих даних. Проведено порівняння отриманих показників при дослідженні з наявними в літературі. Визначені пріоритетні напрямки наукового дослідження та показані проблемні моменти дентальної імплантації на фоні патології гепатобіліарної системи. Автор систематизує отримані результати та демонструє їх практичну значущість.

Висновки та практичні рекомендації дисертації підтверджують наукову новизну роботи, її теоретичну та практичну значущість, а також відповідність установленим завданням, вимогам щодо логіки викладу, обґрунтованості методики та достовірності результатів.

Список використаних джерел наукової літератури складається з 305 найменувань (з них 255 латиницею), до яких згідно діючих вимог включені публікації автора дисертації. Дисертація структурована чітко та послідовно, з достатньою кількістю посилань на актуальні наукові джерела, що підтверджує достовірність представлених даних.

Додатки. Для повноти сприйняття дисертації автор включив необхідний допоміжний матеріал:

- список публікацій здобувача за темою дисертації;
- відомості про апробацію результатів дисертації;
- акти впровадження;
- таблиці, рисунки, формули.

8. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дослідження мають вагомим практичне значення для стоматології. На їх основі рекомендовано впровадження комплексного підходу до дентальної імплантації у пацієнтів із хронічними захворюваннями гепатобіліарної системи, що включає патогенетично обґрунтовану медикаментозну підтримку та контроль остеointegraційних процесів. Використання запропонованого лікувально-профілактичного комплексу сприяє підвищенню успішності імплантації, зниженню ризику післяопераційних ускладнень та забезпечує стабільну регенерацію тканин навколо імплантатів.

Результати дослідження можуть стати основою для формування клінічних протоколів, удосконалення навчальних програм та підвищення кваліфікації лікарів-стоматологів, що забезпечить інтеграцію наукових досягнень у практику охорони здоров'я.

9. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Серйозних і принципових недоліків щодо дисертаційної роботи Поліщука В.С. не виявлено. Разом із позитивною оцінкою роботи, дозвольте зупинитися конкретно за зауваженнях та побажаннях. На нашу думку:

1). Для кращого і легшого сприйняття було доцільно подати терміни та аббревіатури простіше.

2). Єдине оформлення таблиць і рисунків зробить текст більш зрозумілим і зручним для читача.

3). Зустрічаються поодинокі граматичні та стилістичні помилки.

Наведені зауваження не принципові, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, мають рекомендаційний характер та не знижують наукової цінності роботи.

Під час ознайомлення з дисертаційною роботою виникли окремі запитання до здобувача.

1. Що лежить в основі обраної Вами експериментальної моделі гепатиту?

2. За рахунок чого здійснюється позитивний вплив урсодезоксихолевої кислоти на osteoінтеграцію дентальних імплантатів?

3. Чи були зафіксовані побічні ефекти при застосуванні урсодезоксихолевої кислоти та остеїн-гідроксиапатитного комплексу?

10. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. При комп'ютерній експертизі програмним забезпеченням «StrikePlagiarism.com» електронного примірника дисертації Поліщука Віталія Сергійовича та наявних за її темою публікацій академічного плагіату не виявлено. Текст дисертації є оригінальним, з показником – 88,42%, наявні окремі співпадіння з власними публікаціями, термінологією, посиланнями на наукову літературу та загальноживаними фразами.

11. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Поліщука Віталія Сергійовича на тему: «Удосконалення та

патогенетичне обґрунтування комплексного методу лікування при дентальній імплантації у хворих з хронічними захворюваннями гепатобіліарної системи (експериментально-клінічне дослідження)» (науковий керівник – д.мед.н., професор Шувалов Сергій Михайлович) є завершеною науковою працею, в якій наведені нові науково обґрунтовані результати проведених особисто здобувачем досліджень щодо поліпшення ефективності комплексного лікування хворих при дентальній імплантації на фоні порушення функції гепатобіліарної системи шляхом використання гепатопротекторів та остеопротекторів в якості медикаментозного супроводу, зменшуючи кількість ускладнень.

За методичним рівнем виконання досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, повнотою публікування результатів дисертації, а також оригінальністю текстових даних (відсутністю порушень академічної доброчесності) повністю відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії...» та вимогам до оформлення дисертації, що затверджені наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р.

Автор дисертації, Поліщук Віталій Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри хірургічної
стоматології та щелепно-лицевої хірургії**

**Буковинського державного
медичного університету,**

доктор медичних наук, професор

Наталія КУЗНЯК

